

62. Necib Mahfuz'un "El Liss ve'l Kilab (Hırsızla Aynasızlar)" adlı roman çevirilerinin çeviri stratejileri kapsamında karşılaştırılması (Çeviri eşdeğerliliği ve eşdeğersizliği açısından incelenmesi)

Ercan BARAN¹

APA: Baran, E. (2023). Necib Mahfuz'un "El Liss ve'l Kilab (Hırsızla Aynasızlar)" adlı roman çevirilerinin çeviri stratejileri kapsamında karşılaştırılması (Çeviri eşdeğerliliği ve eşdeğersizliği açısından incelenmesi). *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (34), 1085-1101. DOI: 10.29000/rumelide.1316248.

Öz

Necib Mahfuz (1911-2006) anlatı sahasında tanınmış Mısırlı bir romancıdır. Bu tanınmasını Nobel edebiyat ödülü olarak daha da peçinlemiştir. Yazarın edebi ürünleri pek çok dile çevrildiği gibi Türkçeye de çevrilmiştir. Yazar akademik çevrelerinde ilgisini cebzetmiştir. Yazar sembolik kullanımlara özel önem vererek eleştirilerini özellikle bu anlatılarında vermiştir. Yazarın romanları Türkçeye genelde aradil İngilizce'den çevrilmiştir. Çeviri işini yapan mütercimler anlamda büyük kayıplar yaşanmasına sebep olmuştur. Ancak çevirisini bu makalemizde inceleyeceğimiz Rahmi Er kaynak dilden erek dile yaptığı çeviride eşdeğerliliği büyük oranda sağlamıştır. Ancak Türkiye'de yapılan çevirilerin ara dil İngilizceden yapıldığı göz önüne alındığında yapılan çevirilerde biçimsel ve dinamiksel eşdeğerliliğin sağlanamadığını ve mütercimler tarafından eşdeğersizliğin öncelendiğini görüyoruz. Eşdeğersizlik stratejisini ben öneriyorum ve uygulamasını bu makalede yapıyorum. Asıl metnin anlamını erek dile aktarma çabası anlamına gelen çeviride eşdeğerlik ve eşdeğersizlik çeviride asıl unsurların başında gelmektedir. Çevirilerin başarılı olabilmesi için bazı stratejilerin kullanılması da kaçınılmazdır. Edebi metin çevirilerinde çevirmen, sadece eşdeğerlilikle de yetinmemeli, kaynak metnin mesajını, işlev, üslup, iletişim ve kültürel açılardan hedef dile en doğal biçimde aktarabilmelidir. Bu amaçla Necib Mahfuz'un altı çevirisi eşdeğerlilik açısından on bir cümle olarak karşılaştırılmış farklı olan yerler eşdeğerlilik ve eşdeğersizlik stratejileri kapsamında incelenmiştir. Ayrıca bu çevirilere Google çevirisi de farkındalık yaratmak amacıyla ilave edilmiştir. el-Liss ve'l Kilab (Hırsızla Aynasızlar) çevirisi incelendiğinde uyarlama ve yerileştirme, ekleme, perspektif kaydırma (yer değiştirme) biçimsel eşdeğerlik, dinamiksel eşdeğerlik ve iletişimsel çeviri stratejilerinin Rahmi Er çevirisinde başarı ile uygulandığı görülmektedir. Mütercim Rahmi Er bu stratejileri uygulamada büyük ölçüde başarı sağlamıştır. Ancak Avi Pardo'nu ara dilden yaptığı çeviri için aynı şeyi söylemek mümkün gözükmemektedir. Avi Pardo Arapça bilmeyişi dolayısıyla ara dil İngilizceden yaptığı çevirisiyle eşdeğersizliği öncelemiş gibidir.

Anahtar kelimeler: Necib Mahfuz, el-Liss ve'l Kilab (Hırsızla Aynasızlar), eşdeğerlilik, eşdeğersizlik, çeviri stratejileri

1 Dr., Bingöl Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Arap Dili ve Edebiyatı (Bingöl, Türkiye), ercanbaran773@gmail.com, ORCID ID: 0000-0002-9604-0300 [Araştırma makalesi, Makale kayıt tarihi: 19.05.2023-kabul tarihi: 20.06.2023; DOI: 10.29000/rumelide.1316248]

A comparison of the translations of the novels Named "el-Liss ve'l Kilab (The Thief and The Mirrorless)" By Naguib Mahfouz, within the scope of translation strategies (Examination in terms of translation equivalence and inequality)

Abstract

Abstract: Necip Mahfuz (1911-2006) is an Egyptian novelist well-known in the field of narrative. This recognition was further reinforced by receiving the Nobel Prize in Literature. The literary works of the author have been translated into Turkish as well as in many languages. The author has attracted interest in academic circles. The author gave special attention to symbolic uses and gave his criticisms especially in these narratives. The novels of the author have been translated into Turkish, mostly from the intermediate language English. It has caused great losses in terms of translators doing the translation work. However, Rahmi Er, whose translation will be examined in this article, provided a large degree of equivalence in his translation from the source language to the target language. However, considering that the translations made in Turkey are made from the intermediate language English, we see that the formal and dynamic equivalence cannot be ensured in the translations made, and the non-equivalence is prioritized by the translators. I propose and implement the equivalence strategy in this article. Equivalence and non-equivalence in translation, which means the effort to convey the meaning of the original text into the target language, are at the forefront of the main elements in translation. It is inevitable to use some strategies for translations to be successful. In literary text translations, the translator should not only be content with equivalence, but should also be able to convey the message of the source text to the target language in the most natural way in terms of function, style, communication and culture. For this purpose, six translations of Najib Mahfuz were compared as eleven sentences in terms of equivalence, and the places that were different were examined within the scope of equivalence and non-equivalence strategies. In addition, Google translation was added to these translations to raise awareness. When the translation of al-Liss ve'l Kilab (The Thief and the Mirrors) is examined, it is seen that adaptation and localization, addition, perspective shifting (displacement), formal equivalence, dynamical equivalence and communicative translation strategies have been successfully applied in Rahmi Er's translation. Mütercim Rahmi Er has achieved a great deal of success in implementing these strategies. However, it does not seem possible to say the same thing for Avi Pardo's translation from an intermediate language. Due to his lack of knowledge of Arabic, Avi Pardo seems to have prioritized equivalence with his translation from the intermediate language English.

Keywords: Necip Mahfuz, al-Liss ve'l Kilab (The Thief and the Cops), equivalence, disequivalence, translation strategies

Giriş

Çeviri kültürlerarası ve uluslararası hoşgörü ve bilgi alışverişini sağlar (Yücel, 2020:14-20) Çeviri kaynak dildeki kelimeleri erek dilde eşdeğerlilikleriyle ifade edebilme sanatıdır. Ancak bilim adamları kaynak metin ile hedef metin arasında eşdeğerliliği sağlamanın zor olduğunu söyler (Şevik-Şimşek, 2021:91). Araplarda çeviriye önem vermişlerdir. Klasik dönemin önemli âlimlerinden el-Câhız'ın Kitâbu'l Hayevân adlı eserindeki çeviri ile ilgili görüşleri de önemlidir. Câhız şiir çevirisinin zor olduğunu için çevrilemeyeceğini ileri sürmekte Arapların hikmeti transfer edilse bile, vezin denilen o mucize kaybolur diyerek şiirde çevrilemezliğini savunmaktadır (Suçin, 2021:63, 64). el-Câhız bunu kendi dönemi için söyler ama günümüzde klasik şiir anlayışı değişip hece ölçüsü ağırlık kazandığından el-

Câhız'ın savunduğu bu görüş etkisini önemli ölçüde kaybetmiştir denebilir. el-Câhız'la aynı görüşleri Ovidiu Matiu'da savunarak şiirin çevrildiği zaman özelliklerini kaybedeceğini söyler (Matiu, 2008:127) Şiir düzyazı gibi değildir çevirisi özen ister. Düzyazı çevirisi şiir çevirisine göre daha kolaydır. Düzyazı biçimden daha çok anlama yani dinamik eşdeğerliliğe odaklanır. Bu konuda klasik âlimlerden Huneyn Bin İshak'ta dinamik eşdeğerliliği öncelmesi anlamında önemlidir(Suçin, 2021:60). Tercüme yapanların kendi dilinde var olduğu kadar diğer dil yani öteki dili anlaması da önemlidir. Bununla birlikte; mütercimlerin kaynak metni erek dile tercüme ederken her iki dilin inceliklerini ve kültürlerini bilmeleri de önemlidir (Civelek, Y. & Baran, E.,2020:223). Ayrıca çevirmenlerin anlatıdaki eşdeğersizliği azaltmak için var olan stratejileri uygulamaya koymaları gerekmektedir (Baran,2022:1144). Çeviri medeniyet yaratan unsurların başında gelmektedir. Bu anlamda bir ülke için çevrilen kitap sayısı önem arz etmektedir.

Çeviri ile ilgili sayısal verilere baktığımızda yetmişli yıllardan itibaren 15 Arap ülkesi 8749 kitap çevirisi yaparken, İsrail 10018, İran 10792, Türkiye 11871, Japonya 124554, İspanya 209633, Almanya 239754 çevirisi yayınlamıştır (Suçin'den aktaran Baran,2022:953).

Çevirilerde asıl dil yani kaynak dil önemli olduğu kadar ikinci dil yani erek dil de önem arz etmektedir. Bu konuda değişik görüşler vardır. Çevirilerde asıl dile genelde kaynak dil denmiştir. İkinci dile hedef dil, erek dil Prof. Dr. Hakki Suçin hoca ise öteki dil demeyi tercih etmiştir (Suçin, 2013, 1-271). Ben burada kaynak dile asıl dil denmesini, ikinci dile ikinci dil, ara dilden yapılan çeviri dile ise üçüncü dil demeyi öneriyorum.

Dünya uygarlığını sağlayan çevirilerdir. Çevirmenler dünya insanlığının geleceğini oluşturur desek yeridir. Çevirinin alanı çok geniş olup çeviride uzmanlık önem arz etmektedir. Ama ülkemizde dil bilenler her tür çeviri yapacağını varsayarak ortaya koydukları metinleri önemli zan etmektedirler. Tabiki çeviri yaparken o alanın uzmanı olmayınca ortaya düzgün olmayan metinler çıkmaktadır. İşte biz tam kıvamında çevirisi yapılmayan bu metinlere eşdeğerliliği oluşturulamamış eşdeğersizliği ağır basmış olan metinler diyoruz. İşte bu noktada yani çevirinin zorlaştığı alanlarda çevirinin stratejileri devreye girmektedir (Aksoy, 2002:7).

Snell ve Hornby çeviri yaparken iki stratejiden bahsetmektedir. Bunların ilkinde yerelleştirme ikincisine ise yabancılaştırma stratejisi demektirler (Snell-Hornby, 2006:10). Çeviride önemli olan unsurlardan birisi hatta en önemlisi çevirmendir. Bir metin asıl dilden diğer dile çevrilirken artık çevirmen devrededir (Göktürk, 2016:104,105). Çeviride asıl olan anlamın diğer dilde de asıl anlamı gibi var olmasıdır. Ayrıca çeviride en önemli olan eşdeğersizliği ortadan kaldırmaktır (Aktaş, 1996:94). Nida ve Taber ise çeviride eşdeğerlik kavramına vurgu yapar (Nida ve Taber, 1982:24). Newmark asıl dilden öteki dile çeviri yaparken okurun alacağı estetiksel hazzın da atlanmaması gerektiğini ifade eder (Newmark, 1988:83).

Stratejiler ve çevir

Geçmiş dönemlerde çeviri yaparken hiçbir strateji olmayıp gelişigüzel çeviriler yapılırdı (Yıldız, 2019:242, 243). Şu an çeviribilimin kuram ve stratejileriyle gelişmiş olması çevirilerin eşdeğerliliklerinin oluşturulabildiğinin bir kanıtı sayılabilir. Düzgün bir çevirinin olmadığı durumlarda kuramlardaki uygun stratejiler işe koşulmalıdır (Suçin, 2013:30). Çeviride iki dillilik yani öteki dile hakimiyet önem arz etmektedir. Bu konuda Cahız çeviri yapılırken asıl dil ve erek dile hâkimiyetin okuyucuyu kendisine bağladığını söylemektedir (el-Cahız, 2003:137).

Özellikle çeviri yaparken eşdeğersizliği ortadan kaldırıp eşdeğerliliği hâkim kılmak adına Newmark şu stratejileri öne sürer:

1. Aktarım: Kaynak dildeki unsurların diğer dile düzgün bir şekilde aktarılmasıdır.
2. Yerleştirme: Kaynak metinden çeviri yapılırken hedef dilin özelliklerinin de dikkate alınmasıdır.
3. Kültürel eşdeğerlik: Kaynak dildeki unsurların diğer dilde de karşılıklarının verilmesidir.
4. İşlevsel eşdeğerlik: Kaynak dildeki ögenin ikinci dilde eşdeğerliğinin bulunmasıdır.
5. Betimleyici eşdeğerlik: Kaynak dildeki unsurun ikinci dilde birden fazla kelime ile vurgulanmasıdır.
6. Çok bileşenli tahlil: Kaynak metindeki öğelerin diğer dilde karşılığının bulunamaması durumunda ekleme yapmaktır.
7. Eş anlamlılık: Asıl dilin sözcüklerinden sıyrılarak öteki dilde anlamsal olarak var olmasıdır.
8. Öykünme/ alıntılama: Asıl dildeki dilbilgisel öğelerin ikinci dildeki karşılıklarının birebir verilmesidir.
9. Yer değiştirme: Kaynak metindeki dil bilgisel unsurların ikinci dilde de yerlerinin değiştirilip karşılıklarının verilmesidir.
10. Düzenleme: Asıl metnin anlaşılmasını durumunda anlamın anlaşılması için diğer dilde düzenleme yapılmasıdır.
11. Makul standart çeviri yapma: Asıl dildeki öğelerinin erek dilde karşılıklarının bulunamaması durumunda hedef dilde düzenleme yapılmasıdır.
12. Ödünleme/telafi: Kaynak dildeki öğelerin sembolik olmaları durumunda diğer dilde eşdeğerliliklerini sağlayan karşılıklarının bulunmasıdır.
13. Redaksiyon ve genişletme: Kaynak dildeki zayıf bir ifadenin erek metinde daha güçlü bir şekilde ifade edilmesidir.
14. Açıklama: Asıl dildeki ifadenin diğer dilde anlaşılmasını durumunda ilave kelime ile açıklama yapmaktır.
15. Çift süreç kullanımı: Asıl dilin diğer dile çevrilirken birden fazla strateji ile anlamını sağlamadır.
16. Notlar, eklemeler, açıklamalar: Asıl metnin anlaşılmasını sağlamak için ikinci dile yapılan eklemelerdir.
17. Çıkarma: Kaynak dildeki bir kelimenin ikinci dile aktarılmasıdır. (Newmark, 2010: 81-93)

Baker da eşdeğerlilik stratejilerini ortaya koyanlardan biridir (Baker, 2011: 23-47). Venuti de bu stratejilerinin birbirleriyle uyum içerisinde olduğunu ifade eder (Venuti, 2004:20-21).

2. Çevirilerin eşdeğerlilik ve eşdeğersizlik stratejisi kapsamında karşılaştırılması

Bu bölümde, yazarın asıl metni ve makale yazarının çevirisiyle birlikte Türkçeye yapılan beş çeviri değerlendirilecektir. Çeviriler kitaplarının yayınlanış zamanına göre sıralanmıştır.

1. Necip Mahfûz, el-Liss ve'l Kilâb, Mektebetu Mısır, 1. Baskı, Kahire 1961.
2. Naguib Mahfouz, The Thief and the Dogs, Çev. Trevor Le Gassick-M.M. Badawi, The American University in Cairo Press, 1. Baskı, Kahire 1984.
3. Necip Mahfûz, Hırsız ve Köpekler, Çev. Rahmi Er, Vadi Yayınları, 1. Baskı, Konya 1996.
4. Necip Mahfûz, Hırsız ve Köpekler, Çev. Avi Pardo, Kırmızıkeci Yayınları, 5. Baskı, İstanbul 2013. (Ara dil Avrupa İngilizcesinden Çeviri)
5. Makale yazarı Ercan Baran'ın kendi çevirisi
6. Google çevirisi

Roman hacimli olduğundan çeviriler çeviri stratejileri kapsamında önemli görülen onbir cümle seçilerek çeviri karşılaştırmaları yapılmıştır.

3. Çeviri karşılaştırma örnekleri

Tablo 1

Mektebetu Mısır	الص و الكلاب
The American University	"The Thief end Dogs"
Rahmi Er	"Hırsız ve Köpekler"
Avi Pardo	"Hırsız ve Köpekler"
Ercan Baran	"Hırsızla Aynasızlar"
Google	"Hırsız ve Köpekler"

Romanın Türkiye'de "Hırsız ve Köpekler" adıyla yapılan 5. baskısı Avi Pardo'nun yaptığı çeviri ile yayınlanmıştır. Romanın 2. sayfasında kitabın adının "Al-Liss wa-l-kilab" olması çevirinin ara dil olan İngilizce'den yapıldığını göstermektedir. 1. Basımı 1961 yılında yapılan romanın çevirisinde kitabın asıl adı el-Liss ve'l Kilâb'tır.

Avi Pardo ara dil İngilizce'den yaptığı çeviride Trevor Le Gassick-M.M. Badawi'nin Kahire Amerikan Üniversitesine yaptığı çeviriyi esas almıştır. Bu çeviriyi esas alan Avi Pardo romanın adını Rahmi Er gibi "Hırsız ve Köpekler" diye çevirmiştir. Burada Rahmi Er ve Avi Pardo'nun kelimelerin gerçek anlamları ile çeviri yaptığı görülmektedir. Burada Rahmi Er'in "Kilâb" kelimesinin sembol olduğunu bildiği halde böyle bir tercihte bulunduğunu söyleyebiliriz. Ama aynı şeyi Avi Pardo için söyleyemeyiz. Roman okunup bağlamı düşünüldüğünde köpeklerin Mısır polisini temsil ettiği ve sembolik bir kullanım olduğu

ortaya çıkmaktadır. Amerikan filmlerinde ve dünya edebiyatında kötü polisler aynasız denildiğini biliyoruz. Bundan dolayı Ercan Baran köpekleri gerçek anlamıyla değil mecaz anlamıyla çevirmeyi tercih etmiştir. Yani romanın ismini “Hırsız ve Aynasızlar” diye çevirmiştir. Kaynaklar aynı zamanda “aynasız” kelimesinin Ahmet Rasim’in 1898 tarihli Şehir Mektupları kitabında var olduğunu da belirtiyor. 1932 tarihli, Osman Cemal Kaygılı tarafından hazırlanan Argo Lugatı’nda da “aynasız” kelimesinin “polis, taharri memuru” olarak açıklandığı da görülür. Ferit Devellioğlu tarafından 1995’te yayımlanan Türk Argosu isimli inceleme ve sözlük türü eserde, “aynasız” kelimesinin anlamlarından birinin de “polis, jandarma” olarak açıklandığı görülmektedir. Kelimenin kullanımı ve tarihi ile ilgili çeşitli rivayetler bulunsa da, söz konusu iddiada belirtildiği üzere tabir 1970’lerde kullanılmaya başlanmamıştır. 1970 öncesi birçok kaynakta tabirin polisler için kullanıldığını, dolayısıyla kelimenin kullanımının 1970’lerde Renault marka arabanın sağ aynası olmaması rivayetiyle uyuşmadığını görmek de mümkün. Malumatfuruş’un analizinde “aynasız” kelimesinin “polis” anlamında kullanıldığı 1970’lerden önceki kaynaklar arasında şu eserler de yer almaktadır: Celâleddin Ezine’nin 1938 tarihli “Yakub ve Ötekiler: Bir Rüya Oyunu” ve M. Ali Çamlıca’nın 1941 tarihli “İnsan Sarrafı” (Yılmaz, 2021:1).

Çevirmenler burada biçimsel eş değeri ihmal ettiği için kelimenin sembolik yani mecazi anlamı alınmadığından dolayı anlam kaybı oluşmuştur. Biçimsel çevirinin yanlışlığı dinamiksel eşdeğerliliğin sağlanamamasına ve anlam kaybına neden olmuştur.

Çevirmenler eşdeğerlilik stratejilerini ihmal etmiş ve asıl/erek metne sadık kalmamıştır. Ercan Baran ise yerileştirme stratejisi kapsamında köpeklerin sembolik olarak kullanıldığı anlamı yani köpekleri aynasızlar diye çevirmiştir. Ayrıca atf harfi olan ve’yi “beraberlik va’vı” olarak “hırsızla” şeklinde çevirmeyi tercih etmiştir.

Google çevirisi de kelimenin mecaz anlamını almayıp gerçek anlamıyla çevirdiğinden eşdeğerliliği sağlayamamıştır.

Tablo 2

Mektebetu Mısır	مرة أخرى يتنفس نسمة الحرية ، ولكن الجو غبار خائق و حر لا يطاق . و فى انتظاره وجد بدلته الزرقاء و حذاءه المطاط ، و سواهما لم يجد فى انتظاره أحدا (ص 7).
The American University	“Once more he breathed the air of freedom. But there was stifling dust in the air, almost unbearable heat, and no one was waiting for him; nothing but his blue suit and gym shoes. (s.13)”
Rahmi Er	“Yeniden özgürlüğün havasını teneffüs ediyor, ama havada boğucu bir toz ve dayanılmaz bir sıcaklık var. Kendisini mavi takım elbisesi ve kauçuk ayakkabısı bekliyordu. Bu ikisi dışında kendisini bekleyen kimsecikler göremedi. (s.29)”
Avi Pardo	“Özgürlük havasını soludu bir kez daha, fakat boğucu bir toz vardı havada, dayanılmaz bir sıcak ve kimse beklemiyordu onu; lacivert takım elbisesi ve spor ayakkabıları sadece. (s.5)”
Ercan Baran	“Kendisini mavi takım elbisesi ve kauçuk ayakkabıları dışında kimse bekleme ve havada boğucu bir toz ve dayanılmaz bir sıcaklık olsa da bir kez daha özgür olmanın tadını çıkarıyordu. (s.7)”
Google	“Yeniden özgür bir nefes alıyor ama hava boğucu bir toz ve dayanılmaz bir sıcaklık. Onu beklerken mavi takım elbisesini ve lastik çizmelerini buldu ve onlardan başka onu bekleyen kimseyi bulamadı.”

مرة أخرى يتنفس نسمة الحرية bu cümleyi Trevor Le Gassick-M.M. Badawi “Bir kez daha özgürlük havasını soludu” olarak hedef/erek dile tercüme etmiş. Rahmi Er “Yeniden özgürlüğün havasını teneffüs ediyor” diye çeviri yapmıştır. Bu cümlede Arapça kaynak dilde “مرة أخرى” hedef dil olan İngilizce’ye “Once more”

olarak çevrilmiştir. Avi Pardo bu cümleyi "Özgürlük havasını soludu bir kez daha" diye çevirmiştir. Avi Pardo bu cümlede "مرة أخرى" ibaresini "bir kez daha" olarak çevirmeyi tercih etmiştir. Ercan Baran "مرة أخرى" ibaresini "bir kez daha" olarak çevirmeyi uygun bulmuştur. Google ise "مرة أخرى" ibaresini "yeniden" olarak çevirmiştir. Bu ibare ile ilgili yapılan çevirilerin biçimsel ve anlamsal eşdeğerliliği sağladığını görüyoruz. Baran "مرة أخرى يتنفس نسمة الحرية" bu cümleyi "bir kez daha özgür olmanın tadını çıkarıyordu" diye çevirmeyi tercih etmiştir. "يتنفس" Baran fiilin gerçek anlamı yerine mecaz anlamını kullanmayı tercih etmiştir.

bu cümleyi Trevor Le Gassick-M.M. Badawi İngilizce'ye "Ama havada neredeyse dayanılmaz bir sıcaklık ve boğucu toz vardı." diye çevirmiştir. Genel anlamda bütün çevirmenler "لكن"i "But, ama, fakat, olsa da, fakat" diye çevirmişlerdir. Burada Ercan Baran "لكن"i cümlelerin bağlamını düşünerek "olsa da" diye farklı çevirmiştir. Avi Pardo aynı cümleyi devrik yaparken, Google ise "var" getirmeyerek cümle yapmayı eksik bırakmıştır. Genel anlamda bu cümle çevirisinde bütün çevirmenlerin eşdeğerliliği sağladığını görüyoruz.

bu kaynak cümle erek/hedef dil olan İngilizce'ye "ve kimse onu beklemiyordu; mavi takım elbisesi ve spor ayakkabılarından başka." şeklinde çevrilmiştir. Erek / hedef dil İngilizce'ye güzel bir çeviri yapıldığını ve eşanlamlılığın sağlandığını görüyoruz. Kaynak dildeki "أحدا" sözcüğünün İngilizce'ye "no one" şeklinde tercüme edildiğini görmekteyiz. "سواهما لم يجد" ibaresinin "nothing but" diye çevrildiğini görmekteyiz.

Çeviride Perspektif Kaydırma (Yer Değiştirme) stratejisi kaynak dildeki cümlelerin ve kelimelerin dilbilgisel yapısının değiştirilerek hedef dile farklı bir dilbilgisel tarzda aktarılmasıdır. Yeniden sınıflandırma olarak ta nitelendirilebilir. Dolaylı çevirinin bir türüdür (Yazıcı, 2007:33). Rahmi Er "و" "في انتظاره" ibaresi olan dolaylı nesneyi "onu bekleyen" diye değil fiil gibi "bekliyordu" diye çevirmiştir. Rahmi Er burada dolaylı tümleç konumundaki ibareyi fiil yani yüklem yapmakla Perspektif Kaydırma (Yer Değiştirme) ve ekleme yapmıştır.

Pardo Almanların genelde şiiirde yaptıkları devrik cümle usulünü bu cümle çevirisinde uygulamıştır. Avi Pardo'da Rahmi Er gibi dolaylı tümleci/dolaylı nesneyi Perspektif Kaydırma (Yer Değiştirme) stratejisi yoluyla fiil gibi kullanarak hem devrik hem de yüklem yapmıştır. Pardo "kimse beklemiyordu onu" diye çevirmiştir. Rahmi Er ve Ercan Baran kauçuk ayakkabı diye çevirirken Avi Pardo İngilizce çeviriyi esas alıp spor ayakkabılar diye çevirmiştir. Google çeviri lastik çizmeler olarak çevirmiştir. "بدلته الزرقاء" Mavi takım elbisesini anlamını veren bu ibareyi İngilizce "his blue suit" olarak çevrilmişken, Rahmi Er "Kendisini mavi takım elbisesi" şeklinde çevirmiştir. Avi Pardo "lacivert takım elbisesi" diye çevirerek hem İngilizce hem Arapça'ya muhalif bir çeviri yaparak değiştirme veya çıkarma stratejisini uygulamıştır. Pardo ibaredeki mavi rengi lacivert renge dönüştürmüştür. Pardo asıl dilde olmayan lacivert kelimesini eklemiştir. Pardo bu yolla hedef metindeki bakış açısını değiştirmiş veya yeniden düzenlemiştir. Buna çeviri stratejisinde Değiştirme/ Dönüştürüm diyoruz ki bu strateji burada uygulanmıştır. Pardo burada asıl metinde yani kaynak metinde olmayan bir kelimeyi eklemiş ve anlamı sansürlemiştir. Ercan Baran, Rahmi Er gibi "kendisini mavi takım elbisesi" şeklinde çevirmiştir. Google ise bu ibareyi "mavi takım elbisesini" şeklinde çevirmiştir. Burada google'un Avi Pardo'dan biçimsel ve dinamiksel anlamda daha iyi çeviri yaptığını görmekteyiz.

Tablo 3

Mektebetu Misr	ها هي الدنيا تعود. وها هو باب السجن الأصم يبتعد منظويا على الأسرار البائسة هذه الطرقات المثقلة بالشمس و هذه السيارات المجنون و العابرون و الجالسون و البيوت و الدكاكين (ص 7-8).
The American University	"As the prison gate and its unconfessable miseries receded, the world-streets belabored by the sun, careening cars, crowds of people moving or still-retained. (s.13)"
Rahmi Er	"İşte dünya geri dönüyor, hapishanenin sağır kapısı ümitsiz sırlarına kapanarak uzaklaşıyordu. Güneşin etkisiyle ağırlaşan bu yollar, çılınca seyreden arabalar, yoldan geçenler, oturanlar, evler dükkânlar...(s.29)"
Avi Pardo	"Cezaevinin kapısı ve itiraf ötesi sefaleti uzaklaşırken, dünya-güneşin kavurduğu sokaklar, gelip geçen taşıtlar, hareket halinde ya da durgun insan kalabahğı- geri geldi.(s.5)"
Ercan Baran	"Hapishanede yaşadıklarını sırlı/ketum hapishane kapısının ardında bırakırken, balık istifi bir trafik, yayalar, oturanlar, evler, dükkânlar güneşin kavurduğu yollar... İşte döndüğü dünya böyle/böylesine bir dünyaydı.(s.7)"
Google	"İşte dünya geri döndü. Ve işte geri dönüp çaresiz sırları kucaklayan sağır hapishane kapısı, bu güneş yüklü yollar, bu çılın arabalar, yoldan geçenler, oturanlar, evler ve dükkânlar."

"ها هي الدنيا تعود" Dünya burada dışı kabul edildiğinden bu kısmı gerçek anlamla çevirirsek "işte o dünya geri dönüyor" diye çevirmemiz gerekir. Hâlbuki burada kastedilen mecaz anlamdır. Bu kısmı anlayabilmek için cümlelerin siyak ve sibakını bilmemiz gerekir. Romanın başkarakteri Said Mehran hapse girmeden kirli işlerle uğraşan biri ve bu sebepten hapse girmiştir. Mehran hapisten çıktıktan sonrada bu kirli dünyasına geri dönmektedir. Burada yazarın kastettiği anlam mecazidir. Yani yazar Mehran'ın eski suç dünyasına geri döndüğünü söylemek istemektedir. Eğer burada gerçekten coğrafi bir anlamda dünyanın döndüğü söylenmiş olsa bu cümlelerin öncesi ve sonrası da bu coğrafi anlamla birlikte bağlantılı olur yani aynı bağlamda olurdu. "The World returned" şeklinde kaynak dilden ikinci dile "Dünya geri döndü" şeklinde çeviri yapılarak kelimelerin gerçek anlamı verilmiş olup mütercimler Trevor Le Gassick-M.M. Badawi sözcüklerden sıyrılıp gerçek anlamı verememiştir. Rahmi Er "İşte dünya geri dönüyor" diye çevirerek bu kısmı gerçek anlamıyla çevirmeyi tercih etmiştir. Avi Pardo bu kısmı "dünya geri geldi" şeklinde çevirerek gerçek anlamını vermiştir. Avi Pardo bırakın mecazi gerçek anlamını bile yanlış vermiştir. Avi Pardo "işte o dünya geri dönüyor" diye ya da "işte dünya geri dönüyor" şeklinde çevirse gerçek anlamını vermiş olurdu. Avi Pardonun biçimsel eşdeğerliliği sağlayamadığını ve anlamda da eşdeğersizlik stratejisini öncelediğini görmekteyiz.

Ercan Baran "ها هي الدنيا تعود" gerçek anlamda "İşte o dünya geri dönüyor" şeklindeki gerçek anlamlı cümleyi "İşte döndüğü dünya böylesine bir dünyaydı." Şeklinde mecaz anlam vererek çevirmeyi tercih etmiş ve bu kısımda dinamik eşdeğerliliği önceleyerek biçimsel anlamda sözcüklerden sıyrılmayı tercih etmiştir. Başkarakter Said Mehran'ın suç dünyasının içinden gelip hapse girerek, hapisten çıkışında tekrar bu suç dünyasına girmesi daha bir anlamlı gözükmektedir.

Google'ın ise bu pasajı "İşte dünya geri döndü" diye çevirdiğini görmekteyiz. Google çeviri de bu pasajı gerçek anlamıyla çevirmeyi tercih ederek diğer çevirilerle benzeşmektedir. Ama ilginç olan Google çevirinin Avi Pardo'dan daha iyi çeviri yaptığıdır.

"ها هو باب السجن الأصم يبتعد منظويا على الأسرار البائسة" Kaynak dildeki bu pasajı M.M. Badawi "Hapishane kapısı ve itiraf edilemez sefaletleri uzaklaştıkça" diye ikinci dil olan İngilizceye çevirmiştir. Badawi yine burada mecaz anlam taşıyan cümleyi gerçek manasıyla çevirmeyi tercih etmiştir. Rahmi Er bu kısmı "hapishanenin sağır kapısı ümitsiz sırlarına kapanarak uzaklaşıyordu" diye çevirmiştir. Ercan Baran

"Hapishanede yaşadıklarını ketum hapishane kapısının ardında bırakırken" şeklinde çevirmiştir. Aslında burada kastedilen cansız bir varlık olan hapishane ve kapısının birçok kişiye ve olaya şahitlik etmesine rağmen konuşamamasına vurgudur. Bizde keşke ağız olsa da konuşsa deriz ya işte tam burası için halk tarafından söylenen bir cümledir. Ercan Baran burada sağır kelimesi yerine ketum kelimesini kullanmayı tercih etmiştir. Avi Pardo "Cezaevinin kapısı ve itiraf ötesi sefaleti uzaklaşırken" diye çevirmiş ne sağır ne de ketum kelimesini kullanmıştır. Yani الأصم kelimesinin karşılığını Avi Pardo vermemiştir. Avi Pardo burada çıkartma stratejisini uygulamış ve anlamı ihlal etmiştir.

Google çeviri ise "Ve işte geri dönüp çaresiz sırları kucaklayan sağır hapishane kapısı," bu şekilde çeviri yaparak dinamiksel eşdeğerliliği sağlayamamıştır. İlginç olan "sağır" kelimesini Google çevirinin de kullanmasıdır.

"هذه الطرقات المثقلة بالشمس" bu cümleyi Badawi İngilizce'ye "streets belabored by the sun/güneşle yıkanan sokaklar" diye çevirmeyi tercih etmiştir. Hâlbuki yazar "These sun-laden roads/güneş yüklü bu yollar" şeklinde de bir çeviri yapabilirdi. Aslında burada kastedilen fazla güneş gören yolların kavrulmuşluğudur. Yani gerçek anlam değil yine mecaz anlam söz konusudur. Burada en güzel çeviriyi Avi Pardo yapmıştır denebilir. Ancak Avi Pardo "yollar" kelimesini "sokaklar" diye çevirerek değiştirme stratejisi uygulamıştır. Ercan Baran "güneşin kavurduğu yollar" diye çevirmeyi tercih etmiştir. Google çeviri ise "bu güneş yüklü yollar" diye çevirmeyi tercih etmiştir. Bu kısımda İngilizce çeviri ile Google çevirinin benzeştiğini görmekteyiz.

"هذه السيارات المجنون و العابرون و الجالسون و البيوت و الدكاكين" bu Arapça cümleyi Badawi İngilizce'ye "bakım yapan arabalar, hareket eden veya hareketsiz insan kalabalığı" şeklinde çevirmiştir. Badawi "هذه السيارات المجنون" bu kısmı "careening cars/bakım arabaları" şeklinde çevirmiştir. Rahmi Er bu kısmı "çılginca seyreden arabalar" diye çevirirken, Avi Pardo bu kısmı "gelip geçen taşıtlar" şeklinde çevirmiştir. Ercan Baran bu kısmı mecazi olarak "balık istifi bir trafik" diye çevirmeyi tercih etmiştir. Google çeviri her zamanki gibi gerçek anlamıyla "bu çılgin arabalar" şeklinde çevirmeyi tercih etmiştir. Burada Rahmi Er ve Google çevirisinin benzeştiğini görmekteyiz. "العابرون و الجالسون و البيوت و الدكاكين" bu kısmı Badawi İngilizce'ye "crowds of people moving or still/ hareketli veya hareketsiz insan kalabalığı" diye çevirerek çıkartma stratejisini uygulamıştır. Badawi evler ve dükkânlar kısmını İngilizce'ye çevirmemiştir. Yayalar ve oturanları ise "hareketli veya hareketsiz insan kalabalığı" diye çevirmeyi tercih etmiştir. Rahmi Er "yoldan geçenler, oturanlar, evler dükkânlar..." diye çevirirken, Avi Pardo "hareket halinde ya da durgun insan kalabalığı" şeklinde Badawi gibi çevirmeyi tercih ederek eksiltme yâda çıkartma stratejisi uygulamıştır. Avi Pardo ara dili İngilizce'den yaptığı çeviri ile Badawi'nin yolundan gitmiştir. Ama biraz farklı şekilde ifade etmiştir. Ercan Baran "yayalar, oturanlar, evler, dükkânlar" şeklinde bir çeviri yapmıştır. Burada yoldan geçenler ve yayalar ayrımı dışında Rahmi Er ve Ercan Baran çevirilerinin benzeştiğini görmekteyiz. Google çevirinin "yoldan geçenler, oturanlar, evler ve dükkânlar" şeklinde bir çeviri yaptığını görmekteyiz. Burada Google çevirisinin Rahmi Er çevirisi ile aynı olduğunu görmekteyiz.

Tablo 4

Mektebetu Misr	و لا شفة تفتت عن ابتسامه (ص 8).
The American University	"No one smiled or seemed happy (s.13)"
Rahmi Er	"Gülümseyen hiç bir dudak yok. (s.29)"
Avi Pardo	"Kimse gülümsemiyor, herkes mutsuz görünüyordu. (s.5)"
Ercan Baran	"Onun gülücüğünü özleyen kimse yok. (s.8)"
Google	"Ve gülümsemesinden solacak bir dudak yok."

"و لا شفة تفتت عن ابتسامه" Arapça kaynak dilden olan bu pasaj İngilizce'ye "No one smiled or seemed happy/ Kimse gülümsemedi ya da mutlu görünmüyordu" şeklinde çevrilmiştir. Google çevirinin Rahmi Er çevirisi ile benzeştiğini görüyoruz. Avi Pardo'nun ara dil İngilizce'den "Kimse gülümsemiyor, herkes mutsuz görünüyordu" şeklinde bir çeviri yaptığını ve bu çevirisinin küçük nüanslarla Badawi çevirisine benzediğini görmekteyiz. Ercan Baran "ابتسامه" ibaresini "onun gülücüğünü" şeklinde çevirmiştir. Google çevirinin Rahmi Er çevirisi ile benzeştiğini görüyoruz. Burada biçimsel ve dinamik olarak anlamda kayıplar söz konusudur.

Tablo 5

Mektebetu Misr	نبوية عيش، كيف انقلب الا سما اسم واحد؟ أنتما تهملان لهذا اليوم ألف حساب، و قديما ظننتما أن باب السجن لن يفتح، و لعلمنا تترقبان في حذر، و لن أفع في الفخ، و لكني سأنقض في الوقت المناسب كالقدر (ص 8).
The American University	"Nabawiyya. İlish. Your two names merge in my mind. For years you will have been thinking about this day, never imagining, all the while, that the Gates would ever actually open. You'll be watching now, but I won't fall into the trap. At the right moment, instead, I will strike like fate. (13)"
Rahmi Er	"Nebeviyye Aliş. Bu iki isim nasılda tek isme dönüşüverdi? Siz ikiniz bugün için binbir hesap yapıyorsunuzdur. Eskiden hapisane kapısının hiç açılmayacağını sanıyordunuz. Belki de dikkatle pusuda bekliyorsunuzdur. Ama ben tuzağa düşmem. Uygun bir zamanda kader gibi saldıracam. (s.29)"
Avi Pardo	"Nebeviyye İliş. Adlarınız birbirlerine karışıyor zihnimde. Yıllardır bugünü düşünüyordunuz mutlaka, cezaevi kapısının gerçekten açılacağını hiç aklınızdan geçirmeden. Arkanızı kollayacaksınız şimdi, ama düşmeyeceğim o tuzağa. Onun yerine, Ecel gibi çarpacağım sizi, doğru zamanda. (s.5)"
Ercan Baran	"Nebeviyye Aliş. Bu iki isim nasılda tek isim oluverdi? Siz ikiniz bugün için binbir hesap yapmışsınızdır. (ikinizin aklından bugün için binbir fikir geçmiştir.) Siz hapisane kapısının hiç açılmayacağını sanıyordunuz./siz hapisaneden hiç çıkmayacağımı zannediyordunuz.) belki de kurduğunuz tuzağa düşmemi bekliyorsunuz ama nafiye. Ancak ben uygun vakitte eceliniz olacağım. (s.8)"
Google	"Hz. Alaiş, Samman nasıl tek isme dönüştü? Bu gün için bin hesabı ihmal ediyorsun, eski günlerde hapisane kapısının açılmayacağını, dikkatle izliyor olabileceğini, tuzağa düşmeyeceğimi, ama doğru zamanda kıracağımı sandın. Kader."

"عیش" ismini Badawi İngilizce'ye "İlish" diye çevirmişken, Rahmi Er ve Ercan Baran "Aliş" diye çevirmiştir. Google çeviri ise "Hz. Alaiş" diye çevirmiştir.

"كيف انقلب الا سمان اسما واحدا؟" bu kısmı Badawi İngilizce'ye "Your two names merge in my mind/ İki isim birleşiyor aklımda" diye çevirmiştir. Rahmi Er "Bu iki isim nasılda tek isim oluverdi?" diye çevirmişken Avi Pardo "Adlarınız birbirlerine karışıyor zihnimde" diye çevirmiştir. Ercan Baran "Bu iki isim nasılda tek isme dönüşüverdi?" diye çevirmeyi tercih etmiştir. Google çeviri ise "Samman nasıl tek isme dönüştü" diye çevirmiştir. Burada en yanlış çevirinin Google çeviri olduğunu görmekteyiz. Google çevirinin hem biçimsel hem dinamik eşdeğerliliği sağlayamadığını görmekteyiz. Diğer çevirilerin hem biçimsel hem dinamik eşdeğerliliği sağladığını görmekteyiz.

Tablo 6

Mektebetu Mısır	و سناء اذا حطرت فى النفس انجاب عنها الحر و الغبار و البغضاء و الكدر. و سطع الحنان فيها كاتقاء غب المطر (ص 8).
The American University	"And Sana? What about Sana? As the thought of her crossed his mind, the heat and the dust, the hatred and pain all disappeared, leaving only love to glow across a soul as clear as a rain-washed sky. (s.14)"
Rahmi Er	"Sena... Bu kız aklıma düştüğünde, ne sıcak kalıyor, ne toz, ne kin, ne de keder. Ona olan sevgim, yağmur sonrası gibi tertemiz. (s.29)"
Avi Pardo	"Ya Sena? Sena ne olacak? Sena'yı düşünmemle, sıcaklığın ve tozun, nefretin ve acının kaybolması bir oldu, yağmurun yıkadığı gökyüzü kadar berrak bir ruhun üzerinde parlayan sevgi kaldı sadece. (s.5)"
Ercan Baran	"Sena... Bu kız aklıma düştüğünde, ne sıcak kalıyor, ne toz, ne kin, ne de keder. Ona olan sevgim, yağmur sonrası gibi tertemiz. (s.8)"
Google	Ve Sana, eğer ruhtaysa, sıcaklığı, tozu, nefreti ve sıkıntıyı doğuracaktır. Ve şefkat onun içinde yağmurun arınması gibi parladı."

Kaynak dilde "و سناء" ibaresi İngilizce'ye Badawi tarafından "And Sana? What about Sana?" şeklinde çevrilmiştir. Badawi burada "What about Sana?" kısmını metinde olmadığı halde eklemeye stratejisini kullanarak eklemiştir. Rahmi Er "Sena..." diye çevirirken, Avi Pardo Badawi'nin yanlısını tekrarlayarak "Ya Sena? Sena ne olacak?" şeklinde çevirmeyi tercih etmiştir. Avi Pardo "Sena ne olacak?" kısmını kendisi eklemiştir. Avi Pardo da burada eklemeye stratejisini kullanmıştır. Ercan Baran "Sena.." şeklinde çevirmişken Google çeviri "Ve Sana" şeklinde çevirmiştir.

Badawi'nin İngilizce cümlelerini "Ve Sena? Sena ne olacak? Onun düşüncesi aklından geçerken, sıcaklık ve toz, nefret ve acı tamamen ortadan kayboldu, geriye sadece yağmurla yıkanmış bir gökyüzü kadar berrak bir ruhta parıldayan aşk kaldı." şeklinde tercüme edebiliriz. Badawi'nin Arapça cümleleri değiştirdiğini görüyoruz. Badawi biçimsel ve dinamik eşdeğerliliği de ihmal etmiştir. Avi Pardo Badawi cümleleri değiştirdiği gibi eklemeler de yapmıştır. Avi Pardo'nun bu yanlısı yapmasına sebep Badawi'dir.

Google çeviri "و سناء اذا حطرت فى النفس انجاب عنها الحر و الغبار و البغضاء و الكدر. و سطع الحنان فيها كاتقاء غب المطر" Arapça bu cümleyi çevirirken "Ve Sana, eğer ruhtaysa, sıcaklığı, tozu, nefreti ve sıkıntıyı doğuracaktır. Ve şefkat onun içinde yağmurun arınması gibi parladı." bu şekilde çevirirken Badawi'nin İngilizce "Ve Sana? Sena ne olacak?"

Onun düşüncesi aklından geçerken, sıcaklık ve toz, nefret ve acı tamamen ortadan kayboldu, geriye sadece yağmurla yıkanmış bir gökyüzü kadar berrak bir ruhta parıldayan aşk kaldı." olarak çevirdiği

görülmektedir. Dolayısıyla Arapça ve İngilizce Google çevirilerinde de farklılıklar olduğu görülmektedir.

Rahmi Er'in bu noktada hem biçimsel hem dinamiksel eşdeğerliği öncelendiği görülmektedir.

Tablo 7

Mektebetu Mısır	و اجتاز و سط الميدان متجها نحو سكة الامام. و مضى فيها يقترب من البيت ذي الأدوار الثلاثة فى نهايتها و على مفرق عتقتين جانبيتين يتفرع اليهما الطريق الأول (ص 10).
The American University	"He crossed the middle of the square, entered Imam Way, and walked along it until he came close to the three-story house at the end, where two little streets joined the main road. (s.15,16)"
Rahmi Er	"Meydanın ortasından geçerek Siketu'l-İmâm Sokağına yöneldi. İlerleyerek sokağın sonundaki ilk caddeye çıkan iki ara sokağın ayrıldığı noktada bulunan üç katlı eve yaklaştı.(s.31)"
Avi Pardo	"Meydanı kat etti, İmam Yolu'na sapıp sonundaki üç katlı binaya varıncaya dek yürüdü; iki küçük sokağın ana caddeyle birleştiği köşe. (s.7)"
Ercan Baran	"Meydanın ortasından geçerek Sikketu'l-İmâm Sokağına yöneldi. İlerleyerek sokağın sonundaki ilk caddeye çıkan iki ara sokağın ayrıldığı noktada bulunan üç katlı eve yaklaştı.(s.10)"
Google	"Ve meydanın ortasından geçerek ön trabzana doğru yöneldi. Orada ilerledi, sonundaki üç katlı eve ve ilk yolun ayrıldığı iki yan yarığın kesiştiği yere yaklaştı."

"متجها نحو سكة الامام" kaynak dildeki bu ibareyi İngilizce'ye Badawi "entered Imam Way" şeklinde tercüme etmiştir. Rahmi Er "Siketu'l-İmâm Sokağına" diye kaynak dilden ikinci dile yani erek/hedef dile çevirirken, Avi Pardo bu kısmı "İmam Yolu'na" diye çevirmiştir. Ercan Baran "Sikketu'l-İmâm Sokağına" diye çevirmeyi tercih etmiştir. Google çeviri bu kısmı atlayarak çevirmemiştir. "البيت ذي الأدوار الثلاثة" bu kısmı Badawi "the three-story house/üç katlı ev" diye çevirirken Avi Pardo "üç katlı bina" şeklinde çevirmiştir. Ercan Baran da "üç katlı ev" diye çevirmeyi tercih etmiştir. Google çeviri de "üç katlı ev" diye doğru çevirmiştir. Bu çeviriler içerisinde en hatalı çeviri Avi Pardo'nun çevirisidir. Çünkü evi bina diye çevirmiştir.

Tablo 8

Mektebetu Mısır	و جاء صوت من وراء يقول : - سعيد مهرا ن! .. ألف نهار أبيض .. (ص 10).
The American University	"Said Mahran!" said a voice behind him. "How marvelous!" (s.31)
Rahmi Er	"Said Mehran diye bir ses geldi. "Binlerce geçmiş olsun". (s.31)"
Avi Pardo	"Said Mahran!" diye seslendi biri ardından. "Seni görmek ne güzel!". (s.7)
Ercan Baran	"Arkasından Said Mehran diye bir ses geldi. "Binlerce geçmiş olsun". (s.10)"
Google	"Ve ona arkadan bir ses geldi: - Saeed Mahran! ...bin beyaz gün."

"و جاء صوت من وراء يقول : - سعيد مهرا ن! .. ألف نهار أبيض" Arapça bu kaynak cümleyi Badawi İngilizce'ye "Dedi Mahran!" dedi arkasından bir ses. "Ne kadar harika!" burada Badawi "Binlerce geçmiş olsun" kısmını "Ne kadar harika" diye çevirmiş dolayısıyla hem ekleme hem çıkartma stratejisini uygulamıştır. Yalnız Badawi "وراء" bu kelimenin karşılığı olan "behind" kelimesini doğru vermiştir. Rahmi Er bu

cümlelerin sadece arkadan kelimesini çevirmeyerek çıkartma stratejisi uygulamıştır. Avi Pardo da Badawi gibi bu kısmı "Seni görmek ne güzel!" diye yanlış çevirmiştir. Avi Pardo da burada çıkartma stratejisi uygulayarak kendinden eklemeye yaparak hem biçimsel hem dinamiksel/devingen stratejiyi uygulamamıştır. Yani Avi Pardo burada eşdeğerliliği sağlayamamıştır.

Tablo 9

Mektebetu Mısır	-أشكرك يا معلم بياظة .. (ص 10).
The American University	"I thank you, Mr.Bayaza." (s.16)
Rahmi Er	"Teşekkür ederim Beyaza Usta" (s.31)
Avi Pardo	"Teşekkür ederim Bayaza Bey". (s.7)
Ercan Baran	"Teşekkür ederim ey Beyaza Kardeş" (s.10)
Google	"Teşekkür ederim öğretmenim."

"أشكرك يا معلم بياظة" kaynak cümledeki bu cümleyi Badawi "I thank you, Mr.Bayaza /Teşekkür ederim Bay Bayaza" şeklinde çevirmiştir. Mısır Arapçasında "معلم" usta olarak geçerken (Suçin,2013:72) Suriye Arapçasında bu kelime "kardeş, Kars deyişiyle "babacan" Malatya deyişiyle "hısım/ölem", gençlerin deyişiyle kanki" olarak ifade edilebilir. Bu kelimeyi Badawi "bay" diye çevirerek çıkartma stratejisi uygulamıştır. Rahmi Er bu kelimeyi Mısır Arapçasındaki anlamıyla "usta" olarak çevirmeyi tercih etmiştir. Avi Pardo'da Badawi gibi bu kelimeyi "bey" olarak çevirmeyi tercih etmiştir. Ercan Baran bu kelimeyi "معلم" kardeş diye çevirirken ey anlamına gelen "يا" yı da çevirmiştir. Google ise bu kelimenin asıl anlamı olan öğretmen olarak çevirmiştir.

Tablo 10

Mektebetu Mısır	ينتعل حذاء حكوميا فعرف سعيد فيه المخبر حسب الله. و سرعان ما تظاهر بالدعش و قال منفعلا: - ماذا دعا الى اقلارك و ما جئت الا للتفاهم ؟ فمضى نحوه مسرعا و تحسسه مفتشا عما يريب في صدره أو جيبوه، فعل ذلك بمهارة و خفة و دربة و هو يقول: - اسكت يا بن الثعلب، ماذا تريد؟ (ص 12).
The American University	"Said recognized Hasaballa, the detective, and pretended to be surprised. "Don't get excited. I have come only to reach an amicable settlement," he said with feeling. The detective came up and patted him all over, searching with practised speed and skill."Shut up, you cunning bastard. What did you say you wanted?". (s.17)"
Rahmi Er	"Said onun sivil polis Haseballah olduğunu hemen anladı ve bir anda paniğe kapılıp tepki göstererek dedi ki: "Seni endişelendirecek ne oldu ki? Ben sadece anlaşmaya geldim." Adam hızla ona doğru ilerleyip, içindeki veya ceplerindeki şüphe çeken şeyleri açığa çıkartmak için yokladı. Bu işi, "Sus bakalım kurnaz adam, ne istiyorsun sen?" diyerek ustalıkla çaktırmadan, tecrübesini konuşarak yaptı.(s.33)"
Avi Pardo	"Said, Komiser Hasaballah'ı hemen tanıdı ve şaşırılmış gibi yaptı... Heyecanlanma. Buraya sadece arkadaşça bir uzlaşmaya varmak için geldim, dedi duygulu bir sesle. Komiser yanına gelip çalışılmış bir çabukluk ve beceriyle üzerini aradı. "Kapa çeneni, kurnaz orospu çocuğu seni. Ne için geldim dedin?" (s.8)"
Ercan Baran	"Said giydiği resmi ayakkabılardan onun sivil polis Haseballah olduğunu anlar anlamaz bir anda paniğe kapılıp heyecanlanarak dedi ki: Endişelenmene (endişen yersiz) gerek yok ben sadece anlaşmaya geldim." sivil polis Haseballah hızlıca ona doğru ilerleyip, Sus bakalım tilki yamağı, ne istiyorsun sen diyerek, mesleğinin kendisine verdiği tecrübeyle üzerinde ne var ne yok aradı. (s.12)"

Google	"Devlet ayakkabısı giyiyor ve Saeed, Tanrı'ya göre muhbiri tanıyordu. Hemen şaşırmış gibi yaptı ve heyecanla şöyle dedi: Endişelenmene ne sebep oldu ve ben sadece bir anlamaya vardım? Bunun üzerine aceleyle ona doğru koştu ve onu hissetti, göğsünde veya ceplerinde şüpheli olanı kontrol etti. Bunu beceri, çeviklik ve eğitimle yaptı ve dedi ki: - Sus tilki oğlu, ne istiyorsun?"
--------	--

Badawi'nin İngilizce çevirisini "/Said, dedektif Hasaballa'yı tanıdı ve şaşırmış gibi yaptı. "Heyecanlanma. Sadece dostane bir anlamaya varmak için geldim" dedi duygulu bir şekilde. Dedektif geldi ve pratik bir hız ve beceriyle her yerini okşadı." Kapa çeneni, seni kurnaz piç. Ne istediğini söyledin?" şeklinde çevirebiliriz.

"حذاء حكوميا" devlet ayakkabısı olarak çevrilecek bu ifade Badawi'nin İngilizce çevirisinde yer almadığı gibi Rahmi Er ve Avi Pardo'nun çevirisinde de yer almamaktadır. Ercan Baran bu kısmı "resmi ayakkabı" olarak çevirirken, Google çeviri ise "Devlet ayakkabısı" diye çevirmiştir.

ماذا تريد؟ اسكت يا بن الثعلب، ما ذا تريد؟ bu cümleyi "Kapa çeneni, seni tilki oğlu, ne istiyorsun?" diye çevrilirken, Rahmi Er "Sus bakalım kurnaz adam, ne istiyorsun sen?" diyerek" çevirmiştir. Avi Pardo bu kısmı "Kapa çeneni, kurnaz orospu çocuğu seni. Ne için geldim dedin?" diye çevirerek ekleme stratejisi kapsamında ekleme yapmış ve anlama müdahale ederek eşdeğerliliği ihlal etmiştir. Ercan Baran bu kısmı "Sus bakalım tilki yamağı, ne istiyorsun sen diyerek" çevirmiştir. Google çeviri ise bu kısmı "Sus tilki oğlu, ne istiyorsun?" diyerek çevirmiştir.

Burada Avi Pardo aşırı anlam yükleyerek kendinden ekleme yaparak eşdeğersizliği önelemiştir.

Tablo 11

Mektebetu Mısır	جنت للتفاهم على مستقبل ابنتي.. - أنت تعرف التفاهم! -نعم، من أجل ابنتي .. -عندك المحكمة .. سألجا اليها عند اليأس! و صاح عليش من أعلى: (ص 13).
The American University	"I've come to reach an understanding about the future of my daughter. "As if you knew what understanding meant!" "I do indeed, for my daughter's sake." "You can always go to court." İlsh shouted from above, (s.18)"
Rahmi Er	"Ben kızımın geleceği konusunda anlamak için geldim. "Sen anlaşma nedir biliyorsun demek!" "Evet, kızım için." "Mahkeme ne güne duruyor?" "Bir sonuç alamazsam, mahkemeye o zaman başvuracağım." Aliş yukarıdan bağıarak: (s.33)"
Avi Pardo	"Kızımın geleceğine dair bir uzlaşmaya varmak için." "Uzlaşmanın anlamını bilirmişsin gibi!" "Kızımın iyiliği söz konusuysa çok iyi bilirim." "Her zaman mahkemeye başvurabilirsin?" İliş seslendi pencereden: (s.8,9)"
Ercan Baran	"Ben kızımın geleceği hakkında anlamak için geldim. "Sen anlaşmadan anlıyorsun demek!"

	<p>"Evet, kızım için." "Mahkeme yolun açık." "Bir sonuç alamazsam, mahkemeye o zaman başvuracağım." Aliş yukarıdan bağırdı. (s.13)"</p>
Google	<p>"Kızımın geleceğini anlamaya başladım. - Anlamayı biliyorsun! Evet, kızım için. Mahkemeniz var. Çaresiz kaldığımda ona döneceğim! Ve ona yukarıdan bağırdı:"</p>

"جنت للتفاهم على مستقبل ابنتي." Badawi bu kaynak cümleyi İngilizce'ye "Kızımın geleceği için anlayacağımızı düşünüyorum." bu şekilde tercüme etmiştir. Rahmi Er "Ben kızımın geleceği konusunda anlamak için geldim." Bu cümlede fiil kullanırken Avi Pardo bu cümlede fiil kullanmayı masdar kullanmıştır. Avi Pardo جنت fiilinin yerine mastar kullanarak Perspektif Kaydırma (Yer Değiştirme) ve eklemeye yapmıştır. Ercan Baran "Ben kızımın geleceği hakkında anlamak için geldim" şeklinde çevirmeyi tercih ederek cümledeki fiili vurgulamıştır. Google çeviri ise "Kızımın geleceğini anlamaya başladım." Fiil kullanmış ama anlamsız bir çeviri yapmıştır.

İkinci kısımda "Badawi "As if you knew what understanding meant /Sanki anlamamanın ne anlama geldiğini biliyor muydun gibi" diye çevirirken, Rahmi Er bu kısmı "Sen anlaşma nedir biliyorsun demek!" diye çevirmiştir. Rahmi Er dinamiksel anlamda eşdeğerliliği daha güzel sağlamıştır. Avi Pardo devrik cümleleri seviyor olsa gerek bu cümleyi de "Uzlaşmanın anlamını bilirmişsin gibi" şeklinde devrik olarak çevirmeyi tercih etmiştir. Ercan Baran bu cümleyi "Sen anlaşmadan anlıyorsun demek!" şeklinde çevirmiştir. Google çeviri ise bu cümleyi "Anlamayı biliyorsun" şeklinde hem biçimsel hem de dinamiksel anlamda yanlış çevirmiş ve cümlede eşdeğerliliği sağlayamamıştır.

"نعم، من أجل ابنتي" bu kısmı Badawi "Gerçekten kızımın iyiliği için yapıyorum" şeklinde çevirerek, Evet kısmını yazmamıştır. Yani Badawi bu cümlede çıkartma stratejisini uygulamıştır. Rahmi Er, Ercan Baran ve Google çeviri "Evet, kızım için" şeklinde çevirerek hem biçimsel hem dinamiksel eşdeğerliliği sağlamışlardır.

"عندك المحكمة" Arapça bu cümleyi Badawi kaynak dilden erek/hedef/ikinci dile "You can always go to court/ her zaman mahkemeye gidebilirsin" şeklinde çevirmiştir. Badawi burada Arapça kaynak cümlede olmayan "always" kelimesini ekleyerek eklemeye stratejisini uygulamıştır. Avi Pardo da Badawi gibi çeviri yaparak her zaman ifadesini çeviriye ekleyerek "Her zaman mahkemeye başvurabilirsin" bu şekilde çevirmiştir. Yani Avi Pardo da "Her zaman" kısmını cümleye ilave ederek eklemeye stratejisini uygulamıştır. Rahmi Er "Mahkeme ne güne duruyor" diye çevirirken, Google çeviri "Mahkemeniz var" şeklinde çevirmiştir. Ercan Baran ise "Mahkeme yolun açık" şeklinde çevirmeyi tercih etmiştir.

"سألها اليها عند اليأس" bu cümleyi Badawi bu cümleyi çevirmeyerek çıkartma stratejisini uygulamıştır. Badawi bu cümleyi çevirmeyerek hem biçimsel hem dinamiksel/devingen eşdeğerliliği ihlal etmiştir. Avi Pardo'da ara dil İngilizce'den çeviri yaptığı için ara dilde olmayan bu cümleyi Türkçe'ye çevirememiştir. Rahmi Er ve Ercan Baran bu cümleyi "Bir sonuç alamazsam, mahkemeye o zaman başvuracağım" şeklinde çevirmeyi tercih etmişlerdir. Bu noktada Rahmi Er ve Ercan Baran eşdeğerliliği bu cümlede sağlamışlardır. Google çeviri bu cümleyi "Çaresiz kaldığımda ona döneceğim!" şeklinde çevirmiştir.

Aslında Google güzel çeviri yapmıştır ama eksiktir. Google “Çaresiz kaldığımda mahkemeye gideceğim!” şeklinde bir çeviri yapsa daha güzel olabilirdi.

“و صاح عlish من أعلى” son cümleyi Badawi “Ilish shouted from above/ Ilish yukarıdan bağırdı” bu şekilde çevirmiştir. Badawi “Aliş” ismini Ilish diye çevirmeyi tercih etmiştir. Rahmi Er bu cümleyi “Aliş yukarıdan bağırarak” şeklinde tercih ederek fiili zarf fiile çevirmiştir. Rahmi Er صاح fiilinin yerine bağ fiil/ulaç kullanarak Perspektif Kaydırma (Yer Değiştirme) ve ekleme yapmıştır. Ercan Baran “Aliş yukarıdan bağırdı.” şeklinde çeviri yapmıştır. Google çeviri ise “Ve ona yukarıdan bağırdı” şeklinde çevirmiştir. Çevirilerin geneline baktığımızda Badawi ve Avi Pardo’nun çıkartma stratejisini uygulayarak eşdeğerliliği ötelediklerini görmekteyiz. Google çeviri ise istenen başarılı çeviri yapamamış ve eşdeğerliliği sağlayamamıştır. Rahmi Er ve Ercan Baran’ın ise istenen biçimsel ve dinamiksel eşdeğerliliği sağladığını söyleyebiliriz.

Sonuç

Çevirinin akıcı olması eşdeğersizlik stratejisini çeviri metninde az olmasına ve eşdeğerlilik stratejisinin öne çıkmasına bağlıdır. Bu birazda yazarın iki dile hâkim olmasıyla da alakalı bir durumdur. Çeviri yapanların piyasa iştahı ve para hırısından dolayı her çeviriyi yapmaları okuyucunun da metinden alacağı estetik zevki ve hazzı yok etmektedir. Okuyucu estetik olmayan bu metinlerle yazarı yanlış tanıyıp yorumlamakta ve burada Herodot’un dediği gibi çevirmenlerin hainliği bir nebze ortaya çıkmaktadır. Burada önemli olanın çeviri yapılırken asıl dil ve kaynak dilin iyi bilinmesi ve çeviri yapılan alana hâkimiyettir. Bu şekilde çeviri stratejilerinden olan eşdeğersizlik ortadan kaldırılabilir. Burada incelediğimiz cümlelerden çıkan sonuç Avi Pardo’nun asıl dil olan kaynak dili yani Arapça’yı bilmediği için yanlış çeviriler yaptığıdır. Necib Mahfûz’un “el-Liss ve'l Kilâb (Hırsızla Aynasızlar)” romanı sembolik romanlardan biridir. Sembolik romanların çevirisini yapmak diğer çevirilerden daha da zordur. Asıl sorun kaynak dilden hedef dile yapılan çevirilerde zorluk ortadayken insanların piyasa merakı hırsı yüzünden okunmayan ve okunsa da estetiksel zevk vermeyen absürt metinlerin ortaya çıkmasıdır. Avi Pardo çevirisini ara dil olan İngilizceden yaptığı için roman içerisinde birçok yanlışlıklar barındırmakta olup buda çeviride biçimsel ve dinamiksel eşdeğerliliği bozmaktadır. Kısaca Avi Pardo çeviri stratejilerinden olan eşdeğersizlik stratejisini ön plana çıkarmıştır. Badawi’nin kaynak dil Arapça’dan İngilizce’ye yaptığı çevirilerde de sıkıntılar yaşandığını bazı yerlerde biçimsel ve dinamiksel eşdeğerliliği sağlayamadığını görmekteyiz. Rahmi Er’in “Kilâb” kelimesinin sembolik anlamını bilmesine rağmen çeviride gerçek anlamını alıp böyle bir tercihte bulunmaktadır. Rahmi Er ve Ercan Baran’ın yaptığı çevirilerde büyük ölçüde eşdeğerliliğin sağlandığını görmekteyiz. Google çevirisinin ise biçimsel ve dinamiksel anlamda kimi noktalarda Avi Pardo’dan daha iyi çeviri yaptığını görmekteyiz. Ama Avi Pardo da ara dilden bu çeviriyi yaptığı için yaptığı yanlışlıklar mazur görülebilmelidir. Zira Arapça çevirmenlerin sayısının yetersiz olduğu bir ortamda bu çevirilerin yapılmış olması bile saygıyı hak etmektedir. Bu noktada Avi Pardo’nun yanlışlarında mazur görülmelidir.

Kaynakça

- Aksoy, N. B. (2002). Geçmişten günümüze yazın çevirisi (1. bs.). Ankara: İmge Kitabevi.
- Aktaş, T. (1996). Çeviri işlemine genel bir bakış. Ankara: Orsen Matbaacılık.
- Baker, M. (2011). In Other Words: A coursebook on translation (2. bs.). USA: Routledge.
- Baran, E. (2022). Necib Mahfûz’un “Evlâdu Hâratinâ” adlı romanının Türkçe ve İngilizce çevirilerinin karşılaştırılması. *Rumelide Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi* , (26) , 1141-1154. DOI: 10.29000/rumelide.1074099

- Baran, E. (2022). Suçın, Mehmet Hakkı (2012). Dünden Bugüne Arapça'ya Çevirinin Serüveni. Ankara: Kurgan Edebiyat. . RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi , (27) , 950-953. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/en/pub/rumelide/issue/69505/1107005>
- Civelek, Y. & Baran, E. (2020). Necip Mahfuz'un "Esir Üniforması"nın Türkçe Çevirileri Üzerine (Çeviri Stratejileri ve Çeviri Eşdeğerliliği Açısından İnceleme) . Nüşa, 20 (51) , 215-246. DOI: 10.32330/nusha.732698
- Göktürk, A. (2016) Çeviri: Dillerin Dili (12. bs.). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları
- Mahfouz, N. (1984). The Thief and the Dogs. Çev. M.M. Badawi, Trevor Le Gassick. Cairo: The American University in Cairo Press.
- Mahfuz, N. (1961). el-Lıss ve'l Kilâb. Kahire: Dâru Mısır Littibâ'a
- Mahfuz, N. (1996). Hırsız ve Köpekler. Çev. Rahmi Er. Konya: Vadi Yayınları
- Mahfuz, N. (2013). Hırsız ve Köpekler. Çev. Avi Pardo. İstanbul: Kırmızı Kedi Yayınları
- Matiu, O. (2008) Translating Poetry . Contemporary Theories and Hypotheses. Professional Communication and Translation Studies. 127-134
- Newmark, P. (1988). A textbook of translation. New York - London: Shanghai Foreign Language education Press.
- Snell-H. M. (2006). The turns of translation studies: new paradigms or shifting viewpoints? Amsterdam; Philadelphia: J. Benjamins Pub.
- Suçın, M. H. (2012). Dünden Bugüne Arapça'ya Çevirinin Serüveni. Ankara: Kurgan Edebiyat Yayınları
- Suçın, M. H. (2013). Öteki dilde var olmak: Arapça çeviride eşdeğerlik (2. bs.). İstanbul: Say Yayınları.
- Şevik, Şimşek; Şimşek Fatih (2021): Kuramdan Uygulamaya Çeviri Eğitimi. 1 Baskı. İstanbul: Çizgi Yayınları
- Venuti, L. (2004). The translator's invisibility: a history of translation, London and New York.
- Yıldız, M. (2017) "Türkiye'de Necip Mahfuz literatürüne genel bir bakış", Uluslararası Ortadoğu Kongresi (Dil, Tarih ve Edebiyat), Bildiriler Kitabı II. Cilt 78-87, Ankara.
- Yücel, Faruk (2020): Çevirinin Tarihi. 2. Baskı. İstanbul: Çeviribilim Yayınları
- Yılmaz, C. (2021) "Polislere "Aynasız" Denilmesinin Nedenine Yönelik İddia Doğru mu? " <https://www.dogrulukpayi.com/dogruluk-kontrolu/polislere-aynasiz-denilmesinin-nedenine-yonelik-iddia-erisim> Tarihi: 20.10.2022